

Адыгэ макъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

№ 104 (19869) ГЪУБДЖ, ЖЪОНЫГЪУАКІЭМ и 21-рэ, 2011-рэ илъэс

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИІЭП

И. Ш. МэщбашІэм фэкІо

Лъытэныгъэ зыфэсшырэ
Исхыакъ Шумафэ ыкьор!

Уныбж илъэс 80 зэрэхуыгъэм фэшІ
сыгу кызыделэу сыпфэгущІо!

О, тхэкІо, усэкІо цІэрыІом, Уры-
сыем, учІыгу гупсэ шІульэгъу инэу
афыуиІэр кызыщІпІотыкІырэ произ-
ведение хыалэмэтхэр уикъэлэмыпэ
кыпыкІыгъэх. Уитворчествэ цІыфхэм
апэблэгъэ Іофыгъохэр — гукІэгъуны-
гъэм, цІыфыгъэм, щэІагъэм, шъхыа-
фитныгъэм афэгъэхыгъэ Іофыгъохэр
кыщІоІэтых.

Общественнэ Іоф иныр дэгъоу зэ-
рэгъэцакІэрэм, литератор ныбжы-
кІэхэм ІэпыІэгъушІу узэрафэхурэм
апае лъытэныгъэшхо кыпфэсшы.

Псауныгъэ пытэ, шыІэкІэ-псэукІэ
дэгъу уиІэнэу, шІоу шыІэр зэкІэ кыб-
дэхунэу сыпфэлъало.

Дмитрий МЕДВЕДЕВ

ІофшІэн джыри нахъ агъэлъэшынэу къариІуагъ

**АР-м и Лышъхъэ иунашъокІэ жъоныгъуакІэм и 29-м ыкІи и 30-м
Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат Джэдждэ, Кошхъэблэ районхэм
зэхэсыгъохэр ащызэхыщэгъагъэх. Ахэр зыфэгъэхыгъагъэхэр пы-
кыуныр ары. Министрэхэм я Кабинет хэтхэр, кыулыкъу ыкІи ведом-
ствэ зэфэшъафхэм япашэхэр мы зэхэсыгъохэм ахэлэжыагъэх.**

ПстэумкІи Адыгеим ипсэупІэ 33-мэ
псыр къакІэхъэгъагъ, ар унэ 2152-рэ
мэхъу, 48-рэ зэхэуагъ. Псыр зыэкІэкІо-
жырэм ыуж а пчъагъэр нахыбэ хъуным
ищынагъо шыІ. Лэжыгъэ гектар мин 11-м
ехъумэ псыр къакІэхъэгъагъ, джыри гек-
тар мини 4-м ехъум кІэкІыжыгъэгъоп,
1800-р ашІокІодынкІэ шынагъо. Джыри
Красногвардейскэ районымкІэ къуаджэу
Хъатикъуае дэж псыр кыщыдэкІыным,
унагъохэм къакІэхъаным энэгъуэщыгъэх,
ау ащ утешыныжыжынэу зэрэщымыгъыр
КъумпІыл Мурат кыІуагъ. Арэу щытми,
Адыгеир псыхъохэм агъэрэхъатэу джы-
ри пІон плъэкІыщтгъ, Тэхутэмыкьое рай-
оным ыІгъэныкьокІэ Пшызэ кыщыдэкІы-
ным ищынагъо шыІ, цІыфхэм макъэ
арагъэлугъ, кыулыкъу пстэуми мы мафэ-
хэм гъэлъэшыгъэу Іоф ашІэ.

Зэрэщыгъэу республикэм иІофхэм язы-

тет кІэкІэу зытегушыІэхэм ыуж Джэдждэ
районым кыфагъэзэжыгъ. Псыкыуным
зэрарэу кыыхыгъэм идэгъэзыжын мы
районым зэрэщызэшІуахыром, яІофшІэн
зэрэзэхашэрэм икьоу уигъэрэзэнэу зэрэ-
щымыгъыр Премьер-министрэм кыыхыгъэ-
щыгъ, къоджэ кой администрациехэм
япашэхэми, районым ипашэхэми амы-
шлагъэхэм къакІыгъэтхыгъ. Непэ кыы-
зынэсыгъэм унэ 22-рэ псым зэрэхэтым
ушъхъагъоу фэхъурэм ар пхъашэу
кыкІэлупчІагъ, кІуачІэу шыІэ пстэури
ратэкъулэнышъ, чэщ-зымафэм кыкІоцІ
псыр унэхэм аклэщыжынэу районым
ипашэ кыфигъэпытагъ.

— Псыкыуным зэрарэу кыыхыгъэм
идэгъэзыжын джы етэгъажэ ныІэп, —
кыІуагъ Правительством ипашэ. — Ар
нахъ макІэ зэрэхуыгъым, цІыфхэм тишІуа-
гъэ зэрдэгъэкІыщтым тыпылтын фае, ары

непэ анахъ шъхъаІэр. ЗэкІэри кызыще-
жэн фаехэр къоджэ кой администрацие-
хэр ары. Псыр зэкІэкІуагъэми, шъуи-
ІофшІэн ащ зэрэщышъуыгъыгъэр зы-
щышъуыгъэгъупш, пстэури ешъогъажэ
пэт, нахъ гъэлъэшыгъэу Іоф шъушІэн фае.

КъумпІыл Мурат кызызериІуагъэм-
кІэ, псыр зишагу, зихатэ кыдэхъагъ-
эхэм сомэ мини 10-м, зиунэ ихъагъэ-
хэм мин 15-м анэсэу ІэпыІэгъу ара-
тышт. Ар республикэ бюджетым кыы-
хыгъ, ІофшІэнымкІэ ыкІи соци-
альнэ хъхъоныгъэмкІэ Министерствэм
тыгъуасэ, блыпэ мафэм, ар аритынэу
ригъэжыагъ. Псыкыуным зэрарэу
кыыхыгъэр комиссиехэм къалыгъэ.
Пчъагъэхэр къэнафэхэмэ, Федераль-
нэ Гупчэм ІэпыІэгъу къаритынэу
тхылъхэр фагъэхъыщтых.

Мыщ дэжым псэупІэхэм тхылъэу
ащагъэхъазырыщтхэмкІэ Іофыгъохэр
зэрэщыІэхэр Премьер-министрэм игуа-
дэу Алексей Петрусенкэм кыІуагъ.
Унагъо пэпчэ псым зэрарэу кыфыхы-
гъэр икьоу къагъэлъэгъон фаеу зэрэщы-
тыр, ІэпыІэгъоу нэужым аратыщтыр ащ
бэкІэ зэрэпхыгъэр къоджэ псэупІэ кой-
хэм япашэхэм джыри зэ агу кыгъэкІы-
жыгъ. ЦІыфхэм юридическэ ІэпыІэгъу
зэрыщыкІагъэри зэхэсыгъом кыщыха-
гъэщыгъэхэм ащыщ, нотариальнэ канто-
рэм иІофышІэхэр мы Іофым кыыхагъэ-
лэжъэнхэу шырахъухъагъ.

Псыр зыдэкІыжыгъэу шагухэм, унэу
зэрыкІыжыгъэхэм ягъэкъэбзэжын пае
шІыхъафхэр зэхашэнхэу КъумпІыл Му-
рат къариІуагъ, ащ студентхэри, нэмыкІэу
шІоигъоныгъэ зиІэхэри кыыхагъэлэжъэ-
щтых. Гъунэгъу районэу псыр зынэмысы-

гъэхэр техникэкІи, нэмыкІ лъэны-
кьохэмкІи къаделэнхэу хъазырых. Ащ пае
псэупІэ пэпчэ ІэпыІэгъу зэрэтын фаеу
дэсыр къалытэнышъ, цІыф кІуачІэу е
техникэу ящыкІэгъэщтыр къагъэнэфэнэу
районым ипашэ фигъэпытагъ. Дамбэхэр
псым зышІуихыгъэхэм якъэгъэнэфэн,
ахэм ягъэпытэжын псэолъэшІынымкІэ,
транспортымкІэ, псэупІэ-коммунальнэ
ыкІи гъогу хызмэтхэмкІэ Министерствэр
фигъэзэгъ.

Нэужым Роспотребнадзорым АР-мкІэ
и ГъэІорышІанІэ, ветеринар кыулыкъум,
псауныгъэм икьэхъумэнкІэ, мэкъумэщ
хызмэтымкІэ министерствэхэм зэ-
шІуахыгъэр, непэрэ мафэм ехъулэу зэ-
фэхъысжыжэу ашІыгъэхэр ахэм япашэхэм
къаІуагъэх. ПстэумкІи нэбгырэ мини 2-м
ехъумэ япсауныгъэ изытет аушІэкІугъ,
зэпахырэ уз цІыфхэм къахъагъэу кыы-
хагъэщыгъэп, нэбгырэ 90-у медицинэм
епхыгъэ учреждениехэм яоллагъэр нахы-
бэу пэтхъу-Іутхъу зыгъэгумэкІыщтыгъэр.
Аджыр Аслъан псынэхэм псэу арытым
ешъохэ зэрэмыхуыщтыр кыІуагъ, мы
мафэхэм Роспотребнадзорым иІофы-
шІэхэм санитар шапхъэхэм атэтэу ахэр
агъэкъабзэх.

Лэжыгъэхэм псыр акІэщыжыгъэны-
ми-мэкъумэщымкІэ Министерствэр пыІы.
Іофхэр нахъ гъэпсынкІэгъэнхэм фэшІ,
джыри насосхэр ащэфынхэу Премьер-ми-
нистрэм къариІуагъ. Зилэжыгъэ зышІо-
кІодыгъэхэм субсидиэхэмкІэ, техникэкІэ
ыкІи чылапхъэхэмкІэ зэраделэщтхэри
кыыхыгъэщыгъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтыр Іэшынэ Аслъан кытыри-
хыгъ.

(ИкІгъух я 2-рэ нэкІуб. ит).

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу А.К. ТхыакІуцынэм ителеграмм

Тыгъоснахъыпэ, жъоны-
гъуакІэм и 29-м, Абхъаз Рес-
публикэм чІэнэгъэшхо ышІыгъ.
Абхъаз лъэпкъым ыкьо шІа-
гъоу, политикишхоу, лы-
хъужъэу, Абхъаз Республикэм
и Президентэу Багапш Сергей
Василий ыкъом идунай ыхъо-
жыгъ.

Адыгеим ис цІыф лъэпкъы-
бэмэ ацІэкІэ Сергей Багапш
иунагъо, иІахыІхэм, Абхъазым
щыпсэурэ пстэуми сафэтхъа-
усыхэ. Зыжыугъэпытэнэу, щэ-
Іагъэ шъуиІэнэу, зыкІыныгъэ
шъуазыфагу илэ зэпытснэу
шъуфэсІо. Шъуикын кыжъу-
дэтэгъошы.

Адыгэхэр абхъазым дэшъыгъох

Абхъаз Республикэм изакъоп, Темыр Кавказым ит
лъэпкъ республикэ пстэуми чІэнэгъэшхо ашІыгъ. Гуп-
чэ къэбарзехэ амалхэм кызыратыгъэмкІэ, ткъош Аб-
хъаз Республикэм иятІонэрэ Президентэу, зэІашІэрэ
политикишхоу, иреспубликэ ишъхъафитныгъэ ишъып-
къэу фэбанэщтыгъэ Сергей Багапш илъэс 63-м итэу
ошІэ-дэмышІэу жъоныгъуакІэм и 29-м идунай ыхъо-
жыгъ. ТхъамафэкІэ узэкІэІэбжэмэ, ащ иджабгъу
жъагъэ операции ашІыгъагъ ыкІи ар дэгъоу ыщэчы-
гъагъ. Нэужым ошІэ-дэмышІэу идунай ыхъожыгъ.

Тыгъуасэ Москва щыпсэухэрэм Сергей Багапш агъэкІотэжыгъ. Республикэм
и ЛыкІо лэжъапІэу ащ дэтым Урысые Федерацием и Президентэу Дмитрий Мед-
ведевыр шыІагъ, шыгыгъо тхылъым дэтхагъ. Пчыхэм Сергей Багапш Абхъазым ащэ-
жыгъ. КызыратыгъэмкІэ, илІэкъо чылэу Джгердэ мэкъуогъум и 2-м шагъэтІыІыщт.
Абхъаз Республикэм и Конституције зэригъэнафэрэмкІэ, зымычэзыу прези-
дент хэдзынхэр зыщыІэщтхэр къэсыфэкІэ мэзищым кыкІоцІ Абхъазым и Пре-
зидент ишъхъырылхэр ыгъэцэкІэщтых вице-президентэу Александр Анкваб.

Сергей Багапш Адыгеим дэгъоу шызэІашІэ, пчъагъэрэ Мыекъуапэ шыІагъ.
ИлІэпкъ гупсэ ишъхъафитныгъэ ар ишъыпкъэу фэлажэщтыгъ, Урысыеми Ады-
геими ыгукІэ къафэгъэзагъэу, къафэкъабзэу, ахэр икьотэгъухэу зэрэщыгъэр зехишІэу
илІэпкъ ишъхъафитныгъэ, икьэралыгъо лъапсэ гъэпытэгъэным ишъыпкъэу афэ-
банэщтыгъ, а гухэлъым ехыІлэгъэ зэзэгъыныгъэ пчъагъэ Урысые Федерацием
кыдыишыгъ. Ахэм атегъэпсыкІыгъэу УФ-м идзэхэм Абхъазым ишъхъафитныгъэ
къэухъумэгъэным ехыІлэгъэ интернациональнэ пшъэрылтыр а республикэм
шагъэцакІэ.

Адыгеир уигъус, кыбдэшъыгъо, абхъаз лъэпкъыр! Лъэпкъ гъэзетэу «Ады-
гэ макъэм» иІофышІэхэм гухэкІышхо ащыхыгъ Президентэу Сергей Багапш
ошІэ-дэмышІэу идунай зэрихъожыгъэр.

Ахъшэр зыдагъэхъыщтымкІэ Адыгэ Республикэм и Лышъхъэрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ я Администрације иреквизитхэр

385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 199-р
счетыр **40603810400001000155**

ЗыІукІэщтыр: Адыгэ РеспубликэмкІэ УФК-р
(Адыгэ Республикэм и Лышъхъэрэ Адыгэ Рес-
публикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ я Адми-
нистрације л/счетыр **03762000430**)

МыІыкур зыІукІэрэм ибанкыр: Урысыем и
Банк Адыгэ РеспубликэмкІэ кь. Мыекъуапэ и
ГРКЦ и НБ БИК 047908001

ИНН 0105014064, КПП 010501001

ОКОНХ 97400, ОКПО 18095490

ФедэхэмкІэ кодыр (817 3 03 03020 02 0000 180)

2011-рэ илъэсым жъоныгъуакІэм и 27-м Гене-
ральнэ Іизынэу къаратыгъэу N 81700616-р зы-
тетым хэгъэхъожынэу фашІыгъэм иа 1-рэ пункт

**ШІокІ имыІэу мыІыкоу агъэхъырэр
Адыгэ Республикэм псыр кызырэщи-
угъэм зэрар зэрихыгъэхэм апае гупыкІ
ІэпыІэгъоу зэрэщытыр хэгъэунэфыкІы-
гъэн фае.**

Ахъщэ IэпыIэгъур аратынэу рагъэжъэшт

(ИкIэух. Апэрэ нэкIубгъом кышхъэжъэ).

Псыкыиуным кызыдихыгъэ гумэкIыгъохэр дэгъэзыжыгъэн-хэмкIэ жьоныгъуакъэм и 30-м ехъулIэу Iофхэм языхъуэ фэгъэ-хыгъэу тыгъуасэ Кошхъаблэ щыкIогъэ зэхэсыгъом АР-м и Правительствэ ипашэ пэублэм кызырэрэщыхыгъэщыгъэмкIэ, Адыгеим ирайонитфымэ арыт псэупIэ 2152-мэ псыр къакIэ-уагъ, ахэм ашыщхэр икIэрыкIэу пшыжьынхэ фае, гъэцэкIэ-жынынхэр зэпшыIэщтыри макIэ. Унэхэм адакIоу цыфхэм яхатэхэм, губгъо лэжыгъэхэм псым иягъэ аригъэкIыгъ. Гумэ-кIыгъохэр дэгъэзыжыгъэнхэм пае республикэм игъэцэкIэклэ хэбзэ органхэм зэшIуахырэм, чIыпIэ кыин ифэгъэ цыфхэм IэпыIэгъу афэхъугъэным пае Iофэу ашIэрэм общественнос-тыр ашыгъэгъозэгъэныр къэзэ-рзугъоигъэхэм япшырэылъ шъхьалэу зэрэщыгъыр кыIуагъ, ащкIэ муниципальнэ образова-ниехэм зэшIуахыхэрэм къакIэ-упчIагъ.

Кошхъаблэ районим иадмини-страцие ипашэ ипшырэылъхэр зыгъэцэкIэрэ Джарымэ Энвер-бек кызырIуагъэмкIэ, районим ит псэупIэ 22-м шыщэу 8-м псыр кыкIэхъагъ, ащ унэ 1427-рэ кы-хеубытэ. Аварийнэу унэ 58-рэ яI, икIэрыкIэу пшыжьын фаер 6. Губгъохэм арылъ лэжыгъэ гек-тар 4125-мэ псыр акIэуагъ. Гъо-гухэр, псынэхэр гъэцэкIэжы-гъэнхэм пае техникэр зэрафи-мыкIурэр, ащкIэ республикэм ипашэхэр IэпыIэгъу афэхъунхэу къазрашыгъугъэхэр кыIуагъ.

Муниципальнэ образованиеу «Шэуджэн районим» иадмини-страцие ипашэу Хъуажэ Налбый къэзэрэугъоигъэхэр зэрэщыгъэ-гъозагъэхэмкIэ, псыр унэ 488-мэ къанэсыгъ, ахэм нэбгырэ 1625-рэ ащпэсэу. Джащ фэдэу чIыгу гектар минрэ ныкIорэм псыр акIэхъагъ. Охъабзэ тырамыгъа-шIэу гектар 425-м тыгъэгъазэр ыкIи натрыфыр икIэрыкIэу шы-рапхыжыщт, коцыр зытет чIы-гум зи рашIэщтэп. Цыфхэм ящыкIэгъэ гъомылапхъэхэр, зэшъоштхэ псыр игъом алэкла-гъахъэ.

Красногвардейскэ районыр пштэмэ, чIыгу гектар минищ фэ-дизым псыр кIэуагъ, ащ шыщэу гектар 700-р икIэрыкIэу апхы-жыщт.

Къоджэ псэупIэхэм япашэхэу нэужым къэгущыIагъэхэр ана-хъэу зыгъэгумэкIырэ лъэныкъо-хэм къащыуцугъэх, IэпыIэгъоу ящыкIагъэри къагъэнэфагъ. Къумпыл Мурат зэхэсыгъом хэ-лэжъэгъэ министрствэхэм япа-щэхэм мыщ дэжым пшырэылъ гъэнэфагъэхэр афишыгъэх, му-ниципалитетхэм зэпхыныгъэу адырIэр джыри нахъ гъэлъэ-шыгъэн фаеу ыльтытагъ.

АР-м иминистрэхэу Валерий Картамышевир, Натхъо Разыет, Наталья Широковар, Юрий Пет-ровыр, нэмыкIхэри нэужым къэ-гушыIагъэх. Шъхъадж зыфэгъэ-зэгъэ лъэныкъом епхыгъэу Iо-фэу ашIагъэм ыкIи ашIэрэм, пшырэылъ шъхьалэхэм, цыфхэм IэпыIэгъу афэхъунхэм пае ама-лэу агъэфедэхэрэм къащыуц-угъэх. Анахъ шъхьалэу кыхъэ-б-гъэщын фаер псыр зыкIэогъэ цыфхэм зэтыгъо ахъщэ Iэпы-

Iэгъур аратынэу зэрэрагъэжъэ-щтыр ары. Унагъо пэпчэ зэра-рэу ышыгъэм диштэу ар аты-рагъошхт: зыхатэ псы дэхъагъэ-хэм сомэ минипшI, зиунэ ихъа-гъэхэм сомэ мин пшыкIутф. Джащ фэдэу псыр зыкIэхъэгъэ лэжыгъэхэр икIэрыкIэу апхы-жынынхэм пае (зэкIэмкIи гектар мини 2,2-рэ) мэкъумэщ хызы-мэтшIаплэхэм IэпыIэгъу афэхъ-у-щтых, ыпкIэ хэмылгъэу чылап-хъэхэр арагъэгъотыщтых. АщкIэ Урысые мэкъумэщ банкым ишIуагъэ къаригъэкIыщт.

— Псыкыиуным кызыди-

хыгъэ гумэкIыгъохэм ядэгъэ-зыжыын Iоф зэрэдэтшIагъэм, типшырэылъхэр зэрэдгъэцэкIа-гъэм уасэ кыфэзышIыщтыр цыфхэр арых, — кыIуагъэ зэ-хэсыгъом кIэух зэфэхысыжъ-хэр кыфишыгъэ Къумпыл Му-рат. — Ар кыдэтлгытэзэ шъхъадж кытефэрэр ыгъэцэ-кIэн, цыфхэр кызырэрэщыгу-гъыхэрэр къэдгъэшхыпкыжыын фае.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

Сурэтыр Iэшъынэ Аслъан тырихыгъ.

ПСЫКЫИУНЫР

Къыныгъохэр зэпачых

Тхъамафэрэ цыфхэр гъэрэу зыIыгъыгъэхэ псыр зэкIэлэ-жыгъ. Гъогухэр, щагухэр, ха-тэхэр теплъаджэхэу къэнагъэх. Машэ зилэ чIыплэхэм, чIыоххэм псы шIоир зэрарыт, ау унагъо-хэу ар зичIыунэхэм арыз хъу-гъагъэхэм етIупшыгъэу аращы.

МЧС-м икыутамэу Шэуджэн районим шыIэм иIофышIэхэм кызырэрэталуагъэмкIэ, фытегъэп-сыхъэгъэ мэшIогъэкIосэ маши-нэхэмкIэ, насос инхэмкIэ псыр къарашы. Техникэ 15 фэдиз мэфэ реным агъэфедэ, псыр кызы-кIэогъэгъэ унагъохэм зэкIэми IэпыIэгъу афэхъух. Къэнэжы-гъэр Хъатыгъужыкыбэе гурыт еджапIэр ары.

Джащ фэдэу цыфхэм газыр къафатIупшыжыгъ, яунэхэр къагъэблэжыгъэх. Район адми-нистрацие ипашэ игуадзэу Мэ-рэтыкIэ Аслъан кызырэрэтиIуа-гъэмкIэ, чIыплэ зыгъэлорышIэ-жыпIэ пэпчэ унагъохэм псым зэрэрэу къафихыгъэр зыфэдизыр

зытхыщт комисиенхэр ащызэха-цагъэх. Ахэм ятхъамагъэхэр чIыплэ администрациехэм япашэхэр арых.

Комисиенхэм ахэтхэр шагу

пэпчэ адахъэхэзэ, псыкыиуным къыныгъоу къафихыгъэхэр къатхыхъэх. Къуаджэхэу Мам-хыгъэрэ Хъакурынэхъаблэрэ комисиенм иIофшIэн къашиу-

хыгъ. Къэбыхъаблэрэ Пшычэурэ нэбгырэ 30 фэдизмэ унагъохэр къагIухъэх, къаплыхъэх, матхэх.

Псыкыиуным кызыдихыгъэ гумэкIыгъохэм ядэгъэзыжыын рагъэжъагъ. Цыфмэ бэ апэ илыр. Саеу, ятIэу, шIоуе псым кызыдихыгъэм изакъомы, зэ-

рафэгъэкъэбзэжыых. Хатэхэр икIэрыкIэу гъэтIысыжыгъэнхэ, унэ лъапсэхэр гъэпытэжыгъэн-хэ, гъэлэжыгъэнхэ фае. Цыф-хэр мэгугъэх, хабзэм иIэпыIэгъу ежэх.

Шыпккэр пIощтмэ, районхэм язакъоп, республикэм ипашэхэ-ри, къулыкъу зэфэшхъафхэм ятхъамагъэхэри мэгумэкIых, зэ-хэгущыIэжыых, псыр зыдэхъэгъэ псэупIэхэр къаплыхъэх. Егъэ-жъапIэ шыIэ хъугъэ. Ау Iуагъэр арэп цыфхэр кызажэхэрэр, шIагъэр ары.

Хэти псым къыфихыгъэ зэ-рарым ипэгъокIэу мылкъу ыгъо-тыжыын фае. Ащ ыуж итыщтхэ-ри, лыпллэщтхэри, зэкIэмэ апэу, чIыплэ зэхэщакIохэмрэ па-щэхэмрэ ары.

Псыкыиуным кызыдихыгъэ гумэкIыгъохэм ядэгъэзыжыын чIыплэхэм Iоф зэращадашIэрэр тигъэзет ренэу кыхиутыщт.

ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

Сурэтыр Iэшъынэ Аслъан тырихыгъ.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ иунашъу

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ 2011-рэ илъэсым жьоныгъуакъэм и 26-м ышыгъэ унашъоу N 83-рг-р зытетэу «ОшIэ-дэмышIагъэ зыхэлъ тхъамыкIагъохэм кызыдахыгъэхэм ядэгъэзыжыынкIэ Адыгэ Республикэм Iофтхъабзэу шызэрахъащтхэм яхылаIагъ» зыфиIорэм зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхыгъ

Федеральнэ законэу «Цыфхэмрэ чIыплэхэмрэ чIыопс, техногеннэ нэшанэ зилэ, ошIэ-дэмышIагъэ зыхэлъ тхъамыкIагъохэм ашыухъумэгъэнхэм ехылаIагъ» зыфиIорэм, Урысые Федерациеи и Пра-вительствэ 2003-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 30-м ышыгъэ унашъоу N 794-р зытетэу «ОшIэ-дэмышIагъэ зыхэлъ тхъамыкIагъохэр къэмыгъэхъугъэнхэмкIэ ыкIи ахэм кызыдахыгъэхэр дэгъэзыжыгъэнхэмкIэ къэралыгъо системэ зыкIым ехылаIагъ» зыфиIорэм адиштэу:

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ 2011-рэ илъэсым жьоныгъуакъэм и 26-м ышыгъэ унашъоу N 83-рг-р зытетэу «ОшIэ-дэмышIагъэ зыхэлъ тхъамыкIагъохэм кызыдахыгъэхэм ядэгъэзыжыынкIэ Адыгэ Республикэм Iофтхъабзэу шызэрахъащтхэм яхылаIагъ» зыфиIорэм мыщ фэдэ зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэу:

1) а 1-рэ пунктым гушыIэхэу «2011-рэ илъэсым жьоныгъуакъэм и 28-м щегъэжъагъэу» зыфиIохэрэр хэгъэхъогъэнхэу;

2) а 3-рэ пунктым хэт гушыIэхэу «Шэуджэн районим» зыфиIохэрэр ауж гушыIэхэу «Крас-ногвардейскэ районыр» зыфиIохэрэр хэгъэхъогъэнхэу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
жьоныгъуакъэм и 28-рэ, 2011-рэ илъэс
N 85-рг

КIэлэцIыкIухэм зарагъэгъэпсэфы

Псыкыиуным зэрар кызыфихыгъэ унагъохэм Iэпы-Iэгъоу республикэм аритыхэрэм зэу ашыщ ахэм арыс кIэлэцIыкIухэр гъэпсэфыпIэ-IэапIэхэм агъэкIонхэу зэрэра-гъэжъагъэр. АР-м IофшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъо-ныгъэмкIэ и Министерствэ кызырэрэщыталуагъэмкIэ, гъэ-мэфэ зыгъэпсэфыгъо уахътэм иапэрэ поток агъэкIогъэ нэб-гырэ 610-м шыщэу 116-р псыр кызыкIэогъэгъэ унагъо-хэм къарыкIыгъэх. Ахэр Адыгеим имызакъоу, Ставрополь-скэ краим исанаториехэми ашыIэх. Тыгъуасэ къалэу Кис-ловодскэ дэт санаториу «Соловьиная роща» зыфиIорэм Адыгеим ращи ащэгъэ нэбгыри 120-м шыщэу 11-р Джэ-джэ районим икIыгъэх.

Тапэки а IэпыIэгъур зэрэлыагъэкIотэщтыр IофшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэмкIэ министрэм кыхигъэщыгъ. ПстэумкIи псыр кызыкIэогъэгъэ унагъохэм къарыкIыгъэу кIэлэцIыкIу 1700-м ехъумэ зарагъэгъэпсэфын гухэлъ яI.

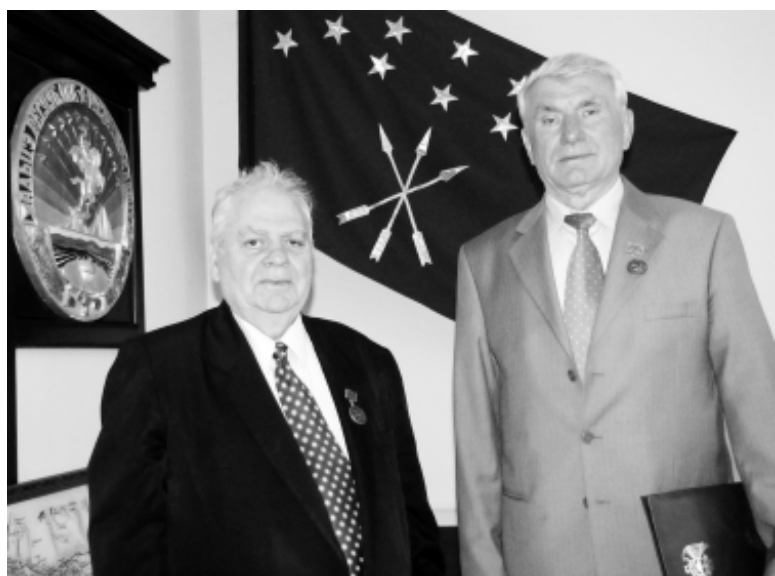
ХЪУТ Нэфсэт.

ДАХ-р ильэс 20 хуыгъэ

Медальхэр аратыжьиыгъэх

Дунэ Адыгэ Хасэр зызыхащэгъэр ильэс 20 хуыгъэ. Ащ фэгъэхьыгъэ зыхахъхэр зэкъош республикэхэм ащэклох. Юбилейм ехуылэу къыдагъэкыгъэ медальхэр зыфагъэшъошагъэмэ афэгушлох, ялофшлагъэ лъагъэклотэнэу афало. Республикэ общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» инахъыжхэм ясовет изэлуклэ Дунэ Адыгэ Хасэм игъэцэкклэ куп ыцлэклэ Едыдж Мэмэт къышыгушылагъ. ДАХ-м имэхъанэклэ зыкыгъэшъыпкъэжьиыгъэ лф ышлэным зилахышлу хэзышыхъагъэмэ ар къафэгушылагъ.

Дунэ Адыгэ Хасэр ильэс 20 зэрэхуыгъэр зытетхгъэ медальхэр клэраклэу гъэпсыгъэ. Жьогъо 12-р, шэбзишър, нарт Саусэ-рыкъо шым тесэу машлор къы- зыхыжьиыгъэр медалым сурэт-тэу тешыхъагъэх. Лъэпкъыр зэкъотмэ зэрэлъэшыр, ДАХ-р ильэс 20 зэрэхуыгъэр тетхагъэх. ДАХ-м изэхъэн, лъэпкъ гу-

пшысэр хэлъэу ар гъэптыгъэ-ным чанэу ахэлъагъэ республикэ Адыгэ Хасэмрэ ДАХ-мрэ ятхъамэтэ гъэшлуагъэу, шлэ-ныгъэлэжъ цлэрылоу, тхаклоу Шхъхэлэхъо Абу. Адыгэ Республикэ иапэрэ Президентэу Джарымэ Аслъан хэбзэ къулы-къур ыгъэцэкклэ зэхъуми, джырэ уахъти ДАХ-м илофшлэн лъы-гъэклотэгъэным хэлажъэ.

Едыдж Мэмэт Шхъхэлэхъо Абуэр Джарымэ Аслъанрэ афэгушылагъ, юбилей медальхэр, шытху тхылхэр аратыжьи-гъэх.

Республикэ общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» изэлуклэу пчыхъэм шылагъэм ДАХ-м юбилей шытегушыла-гъэх. Дунэ Адыгэ Хасэм имедальхэр зыфагъэшъошагъэмэ ащышых Хъунэго Чэтибэ, Лэупэклэ Нурбий, Нэгъуцу Аслъан, Бэгъушъ Адамэ, Къуекъо Аслъанбий, Мэщфэшлу Нэдж-дэт, Лыунэе Руслъан, Бэгъдыр Артур, Хъодэ Аднан, Едыдж Мэмэт, нэмыкхэри.

АР-м лъэпкъ Иофхэмклэ, Гэ-кыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырлэ ззэпхы-ныгъэхэмклэ ыкли къэбар жъу-гъэм иамалхэмклэ и Комитет итхъаматэу Шхъхэлэхъо Аскэр зыхахъэхэм къащыгушылагъ.

ЕМТІЛЪ Нурбий.

Сурэтым итхэр: Шхъхэлэхъо Абу ыкли Джарымэ Аслъан.

Льытэныгъэ зыфэтшлърэ Исхъакъ Шумафэ ыкъор!

Гум льытэсырэ усэхэр, шыпкъагъэ зылъэпсэ тарихъ романхэр зэрэптхыхэрэм, Урысыеми, Адыгэ Республикэми апае общественнэ-политикэ Иофшлэнышхо зэрэбгъэцэкклэрэм афэшл лъэшэу тызэрэпфэразэр отэлэ. О ушылауагъэклэ тиеспубликэ цыпсэурэ лъэпкъхэр нахъ зэлэблагъэ, цлэлагъэ нахъ ахэлэ мэхъух, зэкъошныгъэм нахъ егъэптытх, ягушгъхэлэжъыгъы зыкыгъэлэты. Шылэныгъэм уфэзгъэ-чэфырэ произведенийагъэхэр тапэкли птхынэу тыоужэ.

Ушобилей шлагъо фэшл тыпфэгъушлэ!

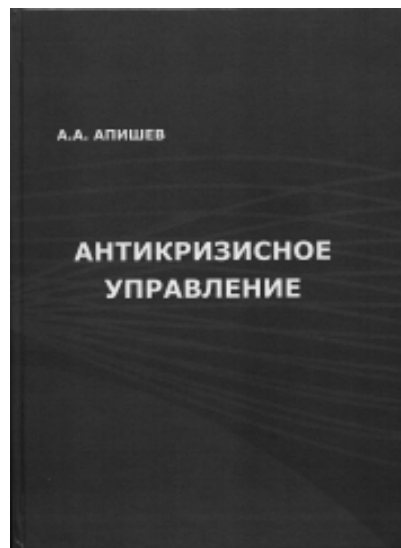
Псауныгъэ пытэ, насып, цылэклэ-псэуклэ дахэ уилэнху, тапэкли творческэ гъэхъагъэхэр тилынху тыпфэлэло!

МУП-у «Майкопводоканал» зыфилорэм Иоф шызышлэхэрэр

Тхылъыкхлэхэр

Кризисым илофыгъохэм яхъыллагъ

Экономикэ шлэныгъэхэм-клэ докторэу, Адыгэ къэ-ралыгъо университетым икафедрэ ипрофессорэу, гуманитар шлэныгъэхэм апыл республикэ инсти-тутым илофшлэу, естест-веннэ шлэныгъэхэмклэ Урысые академием ипре-зидиум хэтэу, АР-м шлэ-ныгъэхэмклэ изаслуженнэ илофшлэшхоу Апыщ Абрек джырэблагъэ «Антикри-зисное управление» ыцлэу тхылъ къыдыгъэкыгъ. Ар Москва дэт тхылъ тедза-плэу «Вузовская книга» зыфилорэм къыхиутыгъ.

Кризисым пэуцужыгъэнымклэ лъэныкъо псэумклэ пшъэрлыгъэу шытхэм язэшлохын зэхуыбгъагъэу «антикризиснэ гъэорышлэн» рало. Тхылъым къызэрэщилорэмклэ, а гъэорышлэн Иофым бэрэ зызэбли-хъоу хабзэ. Ащ елыгыгъэу зы ор-ганизациеи къеклурэр адрэмклэ мыхъунэу къычлэкы. Мы Иофым уахътэм елыгыгъэу зэхъоклыны-гъэхэр фэхъуху хабзэ. Ахэм япхыгъэу гъэорышлэным илоф шлыкхлэ-амалыкхлэхэр шыгъэфед-дагъэху мэхъу. Арышъ, непэ гъэ-орышлэным инаукэ хэхъоныгъэ езыхъэшлърэ Иофшлагъэ къызэрэ-дэкыгъэм мэхъаншхо ил. Ар уры-сые хызымэтым Иоф шиллэнэу езыхъэжыгъэкхэм, тлэклу шла-гъэу лэжъэр менеджерхэм, адми-нистраторхэм къашхъэпэщт.

Революциеи ыпэкклэ банкротст-вэм иинститутэу шылагъэм лъа-псэу илэр Апышым игъэклотыгъэу къызэхефы. Ащ пыздагъэу кризи-сым пэшлуклорэ практикэу Іэклэ-

бым (Франциеи, Германиеи, Ве-ликобританиеи, США-м) шылэм ар къытегушылэ.

Авторыр хъакъулахъхэм яси-стемэ кризисым игъом мэхъанэу илэми къыщыуцугъ. Хъакъулахъ-хэр нахъ фэдэ къатэу бгъэфедэн-хэ зэрэплэкыштым ехыллэгъэу шлэныгъэлэжъым иеплъыкхлэхэр къелуатэх.

Тхылъым изы Іахъ Урысые предприятияхэр кризисым къызэр-рэхъыжышхэм ехыллэгъэ. Ащ авторыр бизнес-планирова-нием игъэклотыгъэу къыщытегу-шылэ.

Иофшлагъэм икхуым кризи-сым игъом кадрэхэмклэ полити-кэу производствэм шызэрахъан фаер къыщелуатэ.

Тхылъыр ыпшъэкклэ зыцлэ къе-тлогъэ Иофшлэхэм анэмьклэу, экономикэм ылэныкъокхлэ сэнэ-хъатхэр къэзытырэ апшъэрэ еджа-плэхэм ястудентхэм ыкли яаспи-рантхэм къашхъэпэщт.

СИХЪУ Гоцнагъу.

Псыкъиуным тхъамыкхлагъоу къызыдихъыгъэхэм ядэгъэзыжьиыкхлэ мыбюджет лицевой счетым иреквизитхэр

Адыгэ Республикэмклэ УФК-р 40703760646 (муници-пальнэ образованиеу «Шэуджэн районым» иадминистра-ция л/с 03763001670)

Юридическэ адресыр: 385440, къ. Хъакурынэхъабл, Шэуджэным иур., 9

Фактическэ адресыр: 385440, къ. Хъакурынэхъабл, Шэуджэным иур., 9

ИНН 0108003864

КПП 010101001

Р/с 40703810600001000046

БИК 047908001

Урысыеи Банк Адыгэ Республикэмклэ къ. Мыекъуапэ и ГРКЦ и НБ

Федэхэмклэ кодър: 90930399050050000180

Ген. Іизыныр 2009-рэ ильэсым бэдзэогъум и 20-м къа-ратыгъ, N 909003, п.4

ОГРН 1040100507325

ОКАТО 79240830000

Фракционер атхыгъ

Ятфэнэрэ зэлугъэкхэгъум-клэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ятлорэрэ зэхъыгъоу 2011-рэ ильэсым мэлъыфэгъум и 20-м илагъэм политическэ партиеу «Урысыеи и Либе-ральнойнэ-демократическэ партие» зыфилорэм ифрак-циеу депутати 3 зыхахъэрэ шызэхъащэгъ ыкли шатхыгъ. Ахэр: Пэнэшъу Къэплъан Мухъдинэ ыкъор, Пэнэшъу Батырбий Мухъдинэ ыкъор ыкли Андреев Игорь Евгений ыкъор.

Мы фракциеи итхъаматэр хэдышлэ кой зыклым ыцлэ-клэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу Пэнэшъу Къэп-лъан Мухъдинэ ыкъор ары.

Бзэдджэшлагъэу зэрахъэхэрэм ахэхъуагъ

Зыныбж имыкыгъэхэм яфитыныгъэхэр къэухъумэ-гъэнхэм пае ащ фэгъэзэгъэ структурэхэм икыгъэ ильэсым ыкли тызыхэт 2011-рэ ильэсым ищылэ-гъэ-тхэпэ мазэхэм къаклоцл Иофэу ашлагъэм епхыгъэ уплъэкхунхэр АР-м и Прокуратурэ зэхищагъэх. Іэнатлэ зылыгъ пэцэ 242-мэ законыр аукуагъэу агъэунэ-фыгъ, уголовнэ Иоф 28-рэ къызэлуахыгъ, нэбгырэ 93-мэ административнэ пшъэдэкхыж арагъэхыгъ.

Прокурор уплъэкхунхэм язэ-фэхъысыжхэм къызэрагъэлла-гъорэмклэ, зыныбж имыкыгъэ-хэм бзэдджэшлагъэхэр зэрамы-хъанхэм пае ахэм алъыплъэрэ органхэм профилактическэ Иоф-тхъабзэу зэхашхэрэм, екллала-клэу къафагъотыхэрэм уагъэрзэ-нэу шытэп. Гурыт еджаплэхэм ачлэс клэлэджаклохэм яконсти-туционнэ фитыныгъэхэр къэ-ухъумэгъэнхэм фэшл къэралы-гъо хэбзэ ыкли чыплэ зыгъэло-рышлэжын органхэм япшъэ-

рылхэр икху фэдиэу агъэца-клэхэрэп. Гушылэм пае, еджэплэ 79-у прокуратурэм илофшлэхэм ауплэкхунхэм ясанитар-эпиде-миологическэ зытет шапхэхэм адиштэрэп. Джащ фэдэу респу-бликэм ит клэлэцыкху Іыгыплэ-хэр зэримыкхухэрэм къыхэкы-клэ, купхэм арысын фэе сабийхэм япчъагъэ бэкхлэ нахыбэу агъэу-нэфыгъ. Мы аужырэ лъэхъаным а лъэныкъомклэ Адыгеим ыкли муниципальнэ образованиехэм япашэхэм зэшлуахыгъэ Иофыгъо-

хэм яшлуагъэклэ Иофхэм язытет нахышлэм физицныгъ, ау джы-ри уналэ зытебгъэтын фаеу шылэр маклэп. Анахъэу ар зыфэгъэхы-гъэр тикхэлэ шхъал ары.

2010-рэ ильэсыр пштэмэ, рес-публикэм шагъэунэфыгъэ бзэ-джэшлагъэхэм ащыцэу зыныбж имыкыгъэхэм зэрахъагъэм хэ-хъуагъ ыкли проценти 7,2-м клэ-хъагъ, 2009-рэ ильэсым а пчъа-гъэр проценти 5,3-рэ хуштыгъэ. Анахъэу Иофхэр зышхыдэхэр къалэу Мыекъуапэрэ (процент 50 хэхъуагъ) Красногвардейскэ районымрэ (процент 140-рэ). 2009-рэ ильэсым егъэпшагъэмэ, ильэс 16 — 17 зыныбж клэлэ Іэтахъохэм зэрахъэгъэ бзэд-жэшлагъэхэм процент 15 фэдиз ахэ-хъуагъ.

Иофыгъо шхъалэу къэуцух-рэм ащыц клэлэцыкху ибэхэм ыкли зянэ-зятэхэр зытхыплээн-

хэ амал зимылэхэм яфэло-фашлэ-хэр законодательствэм диштэу зэшлохыгъэнхэр. АР-м гъэсэны-гъэмрэ шлэныгъэмрэкхлэ и Ми-нистерствэ муниципальнэ обра-зованиехэм ззэгъыныгъэу ади-шыгъэхэм ыкли республикэ бюджетыр Іэпылэгъу къызэра-фэхъугъэм яшлуагъэклэ, мыхэм псэуплэхэр ягъэгъотыгъэнхэм пае 2010-рэ ильэсым сомэ милли-он 89,9-рэ афатлупшыгъ, нэбгы-ри 121-мэ социальнэ тынхэр ара-тыгъэх. Арэу шыт нахъ мышлэ-ми, ильэсым нахыбэу хуыгъэу учетым джыри нэбгырэ 74-рэ хэт.

Гумэкхыгъохэм зэу ащыц зы-ныбж имыкыгъэхэр аркъым пыщагъэхэ зэрэхъухэрэр. Блэ-кыгъэ ильэсыр пштэмэ, мы ка-тегориеи къыхиуыгъэрэ нэбгы-рэ 18-мэ ешъуагъэхэу бзэд-жэшлагъэхэр зэрахъагъэх. 2009-рэ ильэсым ахэм япчъагъэ 12 ху-

штыгъэ. Ахэм анахъэу зыщахэ-хъуагъэхэр Мыекъуапэрэ Крас-ногвардейскэ районымрэ. Тикхэ-лэ шхъалэ шыпсэурэ клэлэ Іэ-тахъом наркотикхэр зегъэфедэ-хэ нэуж бзэдджэшлагъэ зэрихъа-гъэу агъэунэфыгъ.

Зыныбж имыкыгъэхэр бзэ-джэшлагъэхэм ахэзыщэгъэ нэб-гырэ 14-м уголовнэ пшъэдэ-кхыж арагъэхыгъ, джащ фэдэу зисабийхэр тэрэзэу зымыплухуэ, зипшъэрлыгъэр зымыгъэцэкхлэрэ ны-ты нэбгыри 5-м уголовнэ Иофхэр къафызэлъахыгъэх.

2011-рэ ильэсым ищылэ-гъэ-тхэпэ мазэхэм къаклоцл зыныбж имыкыгъэхэм яфитыныгъэхэр гъогогъу 298-рэ аукуагъэхэу прокуратурэм ыгъэунэфыгъ, суд-хэм Иоф 70-рэ алэклагъэхыгъ.

Адыгэ Республикэм и Прокуратур.

— Джи сикъоджэ гупсэу Блэщэпсынэ тыклошт, ащ шыпсэурэ фермер шлагъохэм ашыщхэм шыуадэзгъэгущыишт, ялофшлагъэхэр кышъозгъэлъэгущытх, — елошъ тырешажэ аужырэ илэсхэм Кошхъэблэ районым тыклоу кызыщыхэкырэм ренэу гъусэшлу кытфэхурэ ДышгэкI Къасимэ — районм мэкъу-мэщымклэ игъэларышланлэ иагроном шъхьалэ.

клэп. Ылэжъуащ ар хъызмэтшланлэм зэреджагъэр, ыцIэр Мурадин. Илэс къэс ихъасэхэр лэжыгъэшлукIэ кьетэх, мыгъи мэгугъэ ыугъоижыштыр тапэрэ илэсхэм кышъыжыгъэм кышчымыклэнэу.

— Мурадин, гектар тхьапша чыгоу уздылажыгъэр? — теупчы гушылэгъу тызфэхугъэ клэлэм.

— ЛэжыгъэшлэпIэ чыгоу кысфэгъэзагъэр гектар 350-рэ,

Натрыфыр зыщапхъырэ чIыпIэм

Къутырэу Игнатевскэм те-кышъ, Блэщэпсынэ кьоджэ псэупIэм фэгъэзгъэ лэжыгъэшлэпIэ чыгухэм тапхыркы. ГъэбжыукIэ кьятэнхэу чыгулжыгъэр зыщыгугъыхэрэ бжыхъэсэ зэфэшхъафхэу тызэбгъукIохэрэм теплъэу ялэм уегъэразэ, чыопсым изытет дэгъукIэ зэрэщыгугъыхэрэм лъыкIимыгъэхъагъэми, бжыхъэ коц ыкIи хъэ хъасэхэм ашыщхэу зышхъэлъэгъу уахътэ хъхъагъэхэр лэжыгъэшлукIэ кьятэнхэу мэгугъэх.

Тынэсы натрыфыр зыщапхъырэ жьогъэ хъэсэхъоу мэз шьолыгъэхэмклэ кьэгъэкIыхъагъэм. Зы пхъэкIо агрегатэу Iоф зэрагышлэу адрэ хъэсэ цыпэм кышчылагъорэр тыздэщыт чыпIэм кьэсыжыфэ клэлэ заулу зэхэтхэм кьахэкIотыгъэм ДышгэкI Къасимэ тырешалэ.

— Мы клалэр анахь фермер дэгъоу тикъуаджэ дэсхэм ашыщ, — ело ащ. — Зэхичгъэ мэкъумэщышIэ-фермер хъызмэтшланлэу «КIэмэщкIэ» зэджагъэм Iофшлэгъэшлоу илэр ма-

— ело Мурадинэ. — Ащ шыщэу бжыхъасэхэр гектар 240-мэ кьашыгъэкIыгъ.

— Ахэм язытет уегъэразэ?

— Дзеп непэ язытет, охътэ зэфэшхъафэу кызыпачыгъэхэм янахыбэр бжыхъасэхэмклэ мьдэгъугъэми, тэри дэхэкIаеу тыгъуагъэу ахэр тпхыгъагъэхэми, кIымафэр мьдэеу кызыэранэ-кIыгъ. Гъатхэми техникэр чыгум хэгтэн тлэкIынэу кышхэкIыгъэ мафэхэр дгъэфедэхъэз, агротехникэм кызыэрэдилытэрэм тетэу коц ыкIи хъэ хъасэхэм минеральнэ чыгъэшлукIэхэмклэ дэгъоу тышлушлагъ, гектар телъытэу килограмм 300-м кышчымыклэу ахэт-тэкъуагъ. Мары джи шьолжэ-гъу хъэр кьэшхъалъэу зэрэригъэжыгъэр, коцыми псынклэу зыкьелэты, чыгумрэ тыгъэмрэ акIуачIэ мьдэеу зыхещэ. Тэгугъэ гъэрэкIо фэдэу мыгъи бжыхъасэхэм гектар телъытэу центнер 40-м ехъу кьарыгъынэу.

— Непэ натрыфым ипхъын шыпыль, тхьапша хэшлулхъащтыр, лэжыгъэм пэлухъащта,

хъауми силос хъунэу зэхэшлулхъащта?

— Мы тпхыгъэр натрыфыр чылапхъэ кьэзытышт лъэпкыым фэд, гектари 110-рэ ащ едгъэуытышт. Гектар 20 фэдиз тпхыгъэ, кьэнагъэр мэфэ зытIушкIэ тыухышт.

— Натрыфым фэшхъафэу сыда мьгъатхэ джыри шьупхыгъэр?

— Ащ нэмыкI тпхыгъэп, мыгъэ Iутхыжынынэу тилэр бжыхъасэхэмрэ натрыфымрэ. Мы чыпIэм гектар 30-м натрыфыр непэ ащытпхышт, фэшхъаф чыпIэу гектар 80 хъурэм неущ тыклоныш, чылапхъэр ащи едгъэкIушт.

— ПхъэкIо агрегатыр оуия?

— Ары. Ащ Iоф езыгъашлэрэр опыт дэгъу зилэ механизатор чанэу Китариэ Долэт. Зы мэфэ Iофшлэгъум гектар 30-м кышчымыклэу чылапхъэр хельхъэ. ЕтIани Iофэу ышлагъэр ууплъэ-кIужынынэу щытэп, джарэу фэлэпIас чыгулжынынэу.

— Сыд фэдэ техника уилэр?

— Тракторхэу Т-150-р, МТЗ-80-р, Iэмэ-псымэ зэфэшхъафхэу ахэм апышIэгъэштыр сIл, комбайн симылэр. Мы КамАЗ-у шытыри сэсый, натрыф чылапхъэр агрегатым кьырешалэ. ПстэумкIи механизатор нэгъыри 5-мэ Iоф ясэгъашIэ. Ахэм ашыщых опытышхо зылэкIэлъ хъугъэхэу Чыржынынэ Къырым, Гъогунэкъо Нурбый.

— Къасимэ кьытиIуагъ былымхэри охъухэу.

— Сэхъу мэл 400, былым Iашъэхэу шъхъэ 30 сэгъэпщэры. Ахэр зэкIэ колхозым ифермагъэм тет кьакъыгъэр згъэцэкIэ-жыгъэхэу ащысIыгъых.

— Лыр сыдэушгъу IубгъэкIыра?

— Ащ Iофыбэ кьыпыкIырэп. Мэлхэр тикъуаджэ дэс унагъохэу зыщыкIагъэхэм ащэфых. НэмыкI псэупIэхэм кьарыкIхэу кьысфакIохэрэри макIэп.

— Лэжыгъэу уугъоижыштыр тыдэ шыгъэгъэтылгыштыр?

— Натрыфыр кьалэу Курганинскэ дэт элеваторым есшэлэшт. Коцымрэ хъэмрэкIэ осэ

тэрэз шылэ хъумэ сшэшт, былымIускIи згъэфедэшт.

— Чыгоу бгъэлажыгъэр кьоджэдэххэм кьыпфагъэзагъ, сыда ахэм яптырэр?

— Лэжыгъэ тонн 1,2-рэ, шьоушыгъу ыкIи тыгъэгъэзэ дэгъэ килограмм 25-рэ зырыз пай пэпчэ ясэты, кьысфэразэх.

Гъэбжыгъу агъотынэу Мурадинэрэ игъусэхэмрэ тафэлъаIошъ, натрыфыр зыпхыгъэхэрэм такы-хэкIыжы. Тызигъусэ ДышгэкI Къасимэ клэлэу тысегъэгъуа-зэ Блэщэпсынэ кьоджэ псэупIэм мэкъу-мэщым ылэзныкьокIэ иIофхэм язытет.

— Чыгу жьокIупIэ гектар ми-ни 3,4-рэ шагъэфедэрэр, — ело ащ.

— А чыгум ипроцент 65-м бжыхъэсэ зэфэшхъафхэр кьащагъэкIых, ахэр коцыр, хъэр, рапсыр арых. Гъэтхасэхэм арагъэуытынэу рахъухъагъагъэр гектар 1274-рэ, ар зэкIэ тыгъэгъазэр зыщапхыштыр ары. Непэ ехъулIэу угушылэн хъумэ, ащ ипхъын хъазырэу гъунэм нэсыгъ. Фермерхэм ашыщхэм лэжыгъэм е силосым апэлухъащт ыкIи чылапхъэр кьэзытышт натрыфыри апхы. Мары тыкыгъэхэкIыжыгъэ клэлэхэм чылапхъэ хъушт натрыф гектари 110-рэ кьагъэкIышт. Нахь фермер хъызмэтшлэпIэ жьгъэхэу техникэр зима-клэхэм афэдэхэр арых пхъэ-ныр зымыухыгъэхэр. Анахыбэу чыгу зыфэгъэзгъэ фермер хъызмэтшланлэхэу чылапхъэхэм яхэлъхъан апэу зэшIозыхыгъэхэм ашыщых Тикей Мыхъамэт, ОелI Налбый зипащэхэр.

Зэрэтигъусагъэр гуапэ зэрэ-тышхурэр ДышгэкI Къасимэ етIошъ, кьэкIошт гъэбжыгъум лъапсэ зыщыфашIырэ губгъом тыкьэкIыжы.

ЛIЭХЪУСЭЖЪ
Хъадэсэрэтыбый.

Сурэтым итыр: пхъэкIо агрегатым Iоф езыгъэшлэрэ механизаторэу Китариэ Долэт.

ТУТЫНЭШЪОНЫМ ПЭУЦУЖЫГЪЭНЫР

УзыщымыгушIукIын текIоныгъ

«Тутын Iугъор зыщымылэ маф» — джарэуштыгъэ зэджэгъэхэ мафэр псауныгъэр кьэухъумэгъэнымклэ Дунэе организацием (ВОЗ-м) иунашъокIэ 1998-рэ илэсым кышъегъэжыгъэу жьоныгъуаклэм и 31-м хагъэунэфыкIы. Ащ мэхъанэу илэр тутынэшъоным цыфым ипсауныгъэ зэрэрэу рихырэм тыналэ джыри нахь тетыдзэ-ныр, ар шыгъэзыгъэным игушпы-сэ нахь зэхэтшIэныр ары.

Пчъагъэхэм кьызэрагъэлъагъорэмклэ, Урысыем шыпсэурэ хъуль-фыгъэхэм япроцент 60-м ехъурэр ыкIи бзыльфыгъэхэм япроцент 25-рэ фэдизыр тутынашъох. Ащ фэдиз тутыным пыщагъэу арымысэу ары нэмыкI кьэралыгъохэм. Ау ащ фэдэ теклоныгъэм урыгушхонэу щытэп, сыда Iомэ цыфым нахь гъэхъагъэ зыщишын, бзыльфыгъэхэм сабийхэр кьызыщагъэхъун фэе ныбжыым итхэм (илъэс

19-м кьышгъэгъэжыгъэу 44-м нэс) азыныкьор тутын ешъох: хъульфыгъи 10-м шыщэу 7-р ыкIи бзыльфыгъи 10-м шыщэу 4-р тутынашъох.

Специалистхэм кьызэрэхагъэщы-рэмклэ, тутыным илэрар кьызыкIорэр зыптыгъу уешъо хъумэ арэу бэмэ зэралытэрэр хэуконыгъ. Зы тутын за-кьоми цыфым ипсауныгъэ шлу ри-шIэрэп, сыда Iомэ ащ химическэ соединение зэфэшхъафэу мини 3-м ехъу, никотин граммIту фэдиз, синильнэ кислота, нэмыкIхэу организ-мэм иягъэ езыгъэкIэу, уз хыльэхэр кьызыхэкIэу хэльыр бэ.

Тутыным нахь пэчыжыэнхэ фаехэр бзыльфыгъэхэр, анахъэу сабий кьы-зыфэхъунэу шытхэр ары. Ау Урысыем ичIыпIэ зэфэшхъафхэм ащырагъэ-кIокIыгъэ Iофтхъабзэхэм (цыфхэм яупчIыгъэныр, анкетэхэм кьарарагъэ-тхэныр) кьызэрагъэлъэгъуагъэмклэ, Урысыем шыпсэурэ бзыльфыгъэхэм ашыщэу зинахыбэ тутын ешъорэр апшгъэрэ гъэсэныгъэ зилэхэр ары. Цыфыр нахь гъэсагъэмэ, ипсауны-гъэ зэрэрэу рихырэри икъу фэдизэу кьыгурылон фаеми, тэ тикъэралыгъо-кIэ ушэгынхэм нафэ кьашIырэр нэ-мыкI: бзыльфыгъэ тутынашъохэм япроцент 26,6-м апшгъэрэ гъэсэныгъэ яI, процент 19,7-м — гурыт ыкIи проценти 2,7-м — ублэпIэ гъэсэныгъэ зэрагъэгъотыгъэр. Мыщ фэдэ зэфэ-хысыжыгъэр специалистхэм зашIы-

гъэр, ВОЗ-м игъоу зэрилэгъугъэм те-тэу, илэсэтылукIэ узэкIэлэбжыкымэ, Урысыем шыпсэурэ нэгъырэ мин 11-м ехъумэ тутын ешъохэрэ-емы-шъохэрэмклэ зяупчIыхэм ыуж.

Тутынэшъоным кьызыдихыгъэр гу-мэкIыгъохэм нахыбэрэ ягугъу зы-шIырэр врачхэр ары. Хэбзэ кьулы-кьушIэхэми ащ фэгъэхыгъэ гупшы-сэ зэфэшхъафхэу шыIэныгъэм кьы-шышъыпкъэжыгъэхэрэ кьыхагъэ-щы, тутынэшъоным ебэныгъэнымклэ амалышлоу ахэр альгытэхъэ. Пстэу-ми апэу кьыхэгъэщыгъэмэ хъушт ак-цизхэм аутас кьыхэгъэхъогъэн фаеу экономистхэм зэралыгъэрэр. Ахэми уплъэкIунэу ашIыгъэм кьыгъэлъагъо-рэр ары IэуыгышIэу ялэр. Экономист-хэм кьызэраIорэмклэ, тутыным ыуасэ процентишI зыхахъокIэ, ащ ешъо-хэрэм япчъагъэ проценти 4-кIэ нахь макIэ мэхъу, процент 30-кIэ уасэхэр «зыдагъэкIуаехэкIэ», тутынашъохэм процент 20 кьашэкIэ...

Тутыным цыфым ипсауныгъэ зэрэ-зэщигъакъорэм, ащ ешъохэрэм уз зэфэшхъафэу яIэ хъухэрэм ягъэхъу-жынын, ялэзэн илэс кьэс бюджетым шыщ сомэ миллиард 300 пэлуга-хъэ. Сатыу аш рызышIырэ фирмэхэм кьэралыгъо бюджетым илэсым кьы-рагъахъэрэр — миллиард 88-рэ, Уры-сыем икIырэр сомэ миллиард 400 фэ-диз мэхъу, фирмэхэм янахыбэр Iэ-кIыб кьэралыгъохэм яехэшъ.

КIэкIэу кьэпIон хъумэ, сыд фэдэрэ лъэныкьокIи шлуагъэ тутыным кьы-мыхыбэрэми, тишыIэныгъэ ар пытэу хэт, шыщ хъугъэ. Ау нэгъырэ пэпчэ изэхэшIыкI елытыгъ ащ игъэфедэн кьызэрэкIоллэщтыр. Лъэшэу ащ егу-пшысээнхэ фаехэр пшгъэшгъэжыгъэхэмрэ бзыльфыгъэ ныбжыкIэхэмрэ.

Тутынэшъоным пэуцужыгъэным епхыгъэ Iофтхъэбзэ зэфэшхъафхэр мы мафэм ехъулIэу республIкэм щы-зэхашъытх. Адыгейм ит IэзэпIэ-про-филактическэ учреждениехэм ащы-кIоштых конференциехэр, бзыльфы-гъэхэм медицинэ Iэпылэгъу зыщара-гъэгъотырэ поликлиникэхэм, сымэ-джэщхэм яотделениехэм лекциехэр, зэдэгущыIэгъухэр ащызэхашъытх, «Iэнэ хъураехэр» шылэштых, нэмыкI Iофтхъабзэхэми специалистхэр афэ-хъазырых.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.

Мэщбэшлэ Исхьякь ильэс 80 хьугьэ

Шэпсәух дунаим адыгэ лъэпкьхэр

(Къызыкълэыкълорэр жьоныгъуаклэм и 21-м кьыдэклыгъэ номерым ит).

А зэпстэумэ усаком ынэлу афэгъэзагъ, кьыдэпсэлъэнхэу, кьыдэлэпылэнхэу, гьусэгъу-гьогогъу кьыфэхъунхэу ялъэлу:

Къыздэпсалъ, уцы тхьапэр, Ренэу, ренэу къыздэпсалъ.

Чыым кьычлэхь, псэлъэ пшьхьапэр

Сырышлунэу сэ кьысхалъхь.

Уцы тхьапэр махэ, уелэ кьодьемэ, кьыпэчы, мафи ымыгъашлэу мэгъу, ау клочлэшхо клочылъ, щылэныгъэ ин зыдылгышъ, «умах шьхьякълэ, ууц лъэш, лъапсэ чыри пхыреуты», «чъыгы лъапсэр — уцы тхьап, ар бэшлагъэу зэхэсшлагъ». Уцыцэ цыкълум кьуачлэу илэри кьушъхьэ лъагэм икълочлэшлугъи зэфэдэу усаком ищыклагъэх. «Ори неплэ, кьушъхьэ лъаг, лыгъэ локълэ къыздэпсалъ, сылгаг плоуи умыпаг, уипытагъи сэ кьысхалъхь».

Чыгъэ уцы, чъыгы лъапси, Осытх кьушъхьэм ипсы кьыбзи

Абэз Лушкълэ кьысэпсалъ, Яшлушлагъи о кьысхалъхь.

Дунаир дэхэ закьокълэ, ишлушлагъэ икьурэп, ащи Тхьэм кьыфиухэсыгъэу акъыл ил, ащ игулыгъ, иакъыл усакор зыщыгугырэр, ащ итамыгъэ лъаг лэубыгъплэ ышлырэр, ежъ иргъэхьагъи маклэп шьхьяем, дунаим игъэхьагъэмэ зэрэнэмысыгъэри игухэкъл фэдэми, лыкълотэнымклэ ар гугъэуи усаком кьыфэнэжы. Езырэрэу зэбгъашлэмэ, пшымыгъушпэжыныу, ябгъашлэмэ, урымыкълыгъэжыныу Мэщбэшлэ Исхьякь усабэ ыгъыгъ. Сыд фэдэ дунаир иап, осырэ жьыбгъэрэ фэшъхьаф зыщамыльтэгъоу темир чьылэм щыпсэухэрэм ар ашлодах. Дунаир дахэ олоклэ, сыд, кло, дахэмэ дахэ, дахэу бэлорэ Тхьэм тытырегъэт.

Аруштэу зэралуагъэри маклэп. Дунаим идэхгъэ шапхьэхэр кьытхынхэу Мэщбэшлэр ащ фэдизэу пымылты фэд, ар кьызыщитхын фаеу зыщилорэм и фэмытхынэу щытэп. «Осыр кьесы, ласэу мэтлысы». Дахэба? «Джээнэ фыжъыр чыым кьыщелъэ, псыхьо ныджыр гъунджэм еплъэ». Мыхэр сурэт кьодыхэ плонэу ятеплэкълэ дахэх, ау нахь дэхэжъ джыри: «Ос гьощагъэр ом цэхьарзэ, пшьыгъэ, пагъэ, чыым цэласэ». Ригъэкьурэп джыри усаком, сурэтэу кьышлыгъэм хэбгъэхьожьын шьмылэу икьугъ кьыпшлэшми: «Шьэбэ-цъагъэу чыгышъхьапэм бзыуцыф ланэу жэхэлэбэ». Псэ пытым фэдэу кьетхы, ау «тегъапцэ» мы аужырэ сатырхэм кьанэсыфэ: чыым ласэу осыр кьехы, чыир егъэуфьжы, чыгышъхьапэм аплэтысхьэ, учылыжыгъэ псыхьом игъунджэ еплъэ. А сурэтхэми кьагъэ лъагъо дунаир ос фыжъым зэригъэу чылырэр — а гупшысэр кьылонэу усаком гухэлъ имылэгъэнклэ мэхьу. Ау мы сатырхэр кьызэрелу («Осыр кьесы, слупшлэ пакълэ кьыжэхапклэ, чьылэ-чьылэу слэ кьэбэу»), псэ зыпымытыгъэу нахьыпэм уса-

ком зигугъу кьышлыгъэмэ ошлэ-дэмышлэу псэ кьапэкълэ, чьылэр зэхашлэу аублэ, сыда плэмэ а чьылэр зыгукъли, зыпкыкълли, зиакълыклэ зэхэзышлэпэрэ цыфыр кьыхэхьэ — осыр ащ «кьыжэхапклэ», «чьылэ-чьылэу» лэм кьэбэу: осыр дахэ шьхьяем — чьылэ, осыр фыжъы шьхьяем — чьылэ, гур егъэцълыкълу, ащ зырегъэутлыу, дунаир зыфимытыжъ фэдэу тыдэкълэ ежъ ыгъэмэ фыжъ чьылэкълэ «еуплыцлэ». Цыфым кьыпкырыкълли, игулыгъэ кьыщэжы, ахэр зыпкырылъ сурэтхэр зы луданэкълэ зыпхыгъэ фэдэу зы гупшысэ фишагъэх. Дунаим псэ кьыпызыгъакълэрэ цыфыр ары: ащ ыпсэ пызыутрэри цыфыр ары.

Дунаир цыфым игугъапл, ищылэныгъэ лъапс, ыгу клодмэ, цыфыр ащ хахьэ («мо зэ дунаим тыхэжъугъахь, тхьэм пай»), тхьапшырэ тлора, чыгым, уцым, кьэгагъэм, тьгъэм, мазэм, пчыхьэм, пчэдыжъым анапэ тыклап-лъэмэ тшлоигъоу). Ар мэхьанэшхо зыкълочылъ локълыгъу. Ары шьхьяем, жьыкьэщэгъу дунаир римыгъафэу, зэозасэ зышлынэу амал зылыгъ машлор цыфым ылэгучлэ шыушъфыгъэ зэпытэу члэлъ. А гупшысэри бэрэ Мэщбэшлэм кьылоу кьыхэкълыгъ, ащ икьэбар щымыгъушпашагъэу усакор зэгупшысэрэм нэфэшъхьафи хэлъ: дунаим цыфыр щыщ шьыпкьэмэ е пэблагъэ хьумэ, неущрэ мафэм цыфыр дунаим зэрэщыгугъырэ лъапсэр пыгтэп.

«...Тыдэрэ хаплэ, чьыгхэр, шьушъыклми, шьусэргъэлъаплэ», — ело усаком, «Зэ шьуцъыфыгъэу ренэу кьысцэхьу, чьыгы шьукъэхьуи, шьумышлэу хьурэр кьэжъугъэзэжъыгъэу шлу шьусэлъэгъу». Зыфэдэ мыхьурэр хьугъагъэу олоклэ, хьурэп ныла. Чьыгыр — чьыгы, цыфыри — цыфы, ар ышлэ пэтзэ, усаком ныбжыи цыф ымылэгъугъэ гьэшлэгъоньр кьызызкълыкълуи хьурэм шьэф хэлъ: чьыгым фэдэу цыфыр пытагъэмэ, цыфым игъашлэ чьыгым игъашлэу щытыгъэмэ («Цыф лэшлэгъубэ, цыф гьэшлэ пчъагъэ шьуипклэшъ тхьапэ, чьыгхэр, цэзагъэ»). Сыд фэдэ гупшысэ шьхьалэ усакор зыфакломэ шлоигъоу зыкълэхопсырэр? Зэу, цыфым игъашлэ нахь кълыхьаньр епэсыгъ, ятлонэрэмклэ, цыфым лъэкълышхо илэ пэтзэ, намал чьыг амалым еклонлэ, егъэпшэгъэн ымылэкълынэу мафэ пэпчэ чьылэ еуцэ: («шьуилэшлэгъубэ щыцэу зы чьылэныгъэ гьэшлэрэ тынэу кьашьуштэ, сезэгъы»). Ехьуапсэ: («Сыфай лэныгъэм чьыгмэ афэдэу зандэу сыщытэу сыпэгъокълыныр»).

Ар зы лъэныкълу. Адрэр лэшлэгъубэмэ чьыгыр зэряшыхьатым, хьугъэ-шлэгъабэмэ зэрапхырыклрэм епхыгъ. Бэ зыгъэшлагъэм бэ ылэгъугъ, бэмэ гу альегэ. Арэу зыщытклэ, лэшлэгъубэ зыпэкълэкълыгъэ чьыгхэм гупшысэ кьуачлэу аугъоигъэр маклэп. Ахэр хьугъэ-шлэгъабэмэ апхырыкълыгъэу, лушы яхьула-гъэу жэкълэ-пэкълэ хьугъэ

ллыжъмэ афэдэх. Усаком зэ чьыгыр шьхьяфэу игупшысэ хегъэуцэ, зэ цыфыр, гурышэ-гупшысэхом ипчэгу итэу кьегъэлъагъо, гупшысэ-лъапсэр щыгъушпэрэп. «Къыныгъом, чьыгхэр, сызэрэхафэу шьукъаджи, шьуачлэгъ сыщэжъугъэблагъ» — ухьумэкълэ шьхьалэу, упчлэжъэгъу хэхыгъэу, гьусэ-шлу-нэгъушлоу усаком дунаир елъэгъу.

«Урамхэр» дунаим фэгъэхьыгъахэп зылонэи кьэхьун. локълы зытэтыр нэмыкл: орэгъэмфэ, орэкълэмфэ ун фаеми, кьэлэ унэр эжъу, гулэтыплэп, цыфыр ащ цыкълу ешлы, ефызы, езэщмэ, урамым кьытехьэ. Ары шьхьяем, урамыри кьалэм щыщ, унэм елгытыгъэмэ, ар хьуау, ины, шьуамбгъо, кълыхьэ, дунай псау мэхьу. Цыфым ыгурэ ышъхьэрэ ащызэпэкълэклрэ локълыкълыжъу, локълэуапнычъэу кьыптэгъокълрэмэ урамыр (дунаир) ошлэ-дэмышлэу язэшлохыплэу, яугъэшъэбыплэу кьычлэкълын. («Сшъхьэкълэ, урамхэр, шлу шьусэлъэгъу»). Цыфым ыгу кьыдзэщыпэрэ, гурышэ дахэ зыхыгъотэрэ урамхэр тэлэгъух. Мэфэ реным зызыутлылоу кьогъум кьосыгъэ цыфым шьхьяфитныгъэ ыгъотыгъ, ытамэ зэкълэзгъэщыгъэ урамым гупшысэ кьинхэм, гумэкъл хьылъэхэм кьахищыгъ: «Унэм ситишъхьэу гур кьыздэмычъэрэм, гулэм сыхэтэу шьуадэжъэ сыкълэклэ».

Урамхэм афэгъэзагъ усаком игушылэ, цыфи, остыгъи, щхы макъи, гыи макъи урамым тизыбэу, сакъыхьышхьэхэу зыхьурэмэ («Ехьыжъэгъаеу шьукъызыблэчъэрэм»), ело, зылапллэ зэрыхыгъэу сэ кьыспэгъокълрэр лушхэу, лъагэхэу, жьаушхор ачлэгъэу урамыбгъум лутхэу «шьуичалыгъ» («кьэблагъ») ренэу кьысалоу. Чьыгхэр урамым анахь исурэтхэу, игъунапкьэхэу, «модэ мо ллыжъэу жьажъэу зылъакъо зыдзэрэмэ», «пшьэшьэ нэгъуфэу гур зыгъэтакъоу кьызыблэсыкълыгъэмэ» урамыр, чьыгхэр яухьу-маклох, яныблжэгъух, ягушлогъо чьыплэх, дунаишхом ахэр хэзыщэрэ пчъэ зэлухыгъэ-хьалэлых. Сизэкълуагъ, гугъу стелыгъ, гумэкълхэр сшъхьэ илгыгъэх, тхьашьуегъэпсэу, урамхэр, чьыгъу ащ тетхэр ылорэп занклэу усаком, кьинэу унэм щытелыгъэм игугъу кьешлы кьодыешъ, дунаишхоу кьызэхьагъэм гур ыгъатхьэу, ыгъэгъушлоу, цыфыр шьхьяфит-гуфит ышлэу кьуачлэу хэлъым зэрэзэлъиштагъэр гушылэкълэ, макъэкълэ, сатыр клочклэ тшыщы ешлы, ежъ зыхэхьэгъэ дунаим ирэхьатныгъэ-гулэтыгъэ тиунаеу кьытфызэ-луехы. Лэпэлэсныгъэм ахэр илэгъо хэхыгъэх — сурэт мыиныцэм дунаим иинагъэрэ ишэпхьэ хьарзынэхэмрэ кьарыбгъэлэгъоньр.

Сурэт, образ кьодыеу пштэми, дэхагъэм ылъэныкълэ мыхэм ухагъэлъыхьухьанэу сицыхьэ тель: «Ощхьыцэр кьэуци, чьыг тхьэлэ шьхуантлэмэ лушгъэбэ шьэфклэ кьялушгъэшъагъ», «нэкъое кьуацлэр тэ кьызытфитклэ, клыгъэсысыкълызэ, осыр

кьытфехьы», «Мазэми чьыгум тыжъын щегъэчъы», «Къушъхьэ мээ дэгъумэ ялэгъэо пшьыгъэ затрулубагъэу чэщыр мэхьые, нычэпэчэщым гьогоу кьычъыгъэм жьыбгъэр рьышъыгъэу нэпкьым дэпшые», «Сынитлукълэ слэгъоу пцэ фыжъыр жьыбгъэм кьушъхьэм ыцаклэ зэпырегъэтхьы» — ащ фэдэу бэдэд Мэщбэшлэм иусэхэм ахэтыр, дунаим ибаигъэрэ идэхагъэрэ кьытхыным ар езэшрэп. Дэхагъэм акъылэу, шлэныгъэу, лэшлэгъухэм апхырыщыгъэ гупшысэу хэлъыр ары усаком кьыгъотынэу зыфаер. Ар хэт кьыуион, гушылэм фэшл, илэгъэ минхэр зыгъэшлэгъэ чьыгаем кьыуимыломэ. Ар лэкълэ пшы-хэнэу щымытмэ ащыщ: чыым ылэгъэ хэт, ылъапсэхэр иных, зэбгырэкълых, огушхом иплъы-хьэмэ, шлури бзаджэри ылэгъ-гъунхэу ынэхэр чаных, жьыбгъи оси апоожьын ылэгъкълынэу тэмэшхо-лэшхохэр илэх (усаком иромантичэскэ псалэ тэри тыдехьыхмэ сшлэрэп). «Тыгъэ пльыжыбзэу чапэм кьохьажьрэм» усакор ехьопсагъ, ехьопсэгъэ кьодыеп, «жьыбгъэ уцышъоу чьыг шьхьяпэр зыжърэм» зыдипхьуати, «огум рилъэсагъ», ау зытеплэгъэ дунаим ихэбзэ-шапхьэхэр кьэзылонэу зыщыгугъырэр чыым ильэс минхэмклэ хэкълэгъэ чьыгэежъыр ары.

Модэ чьыгаер урамы кьуапэм Нэбзыцы кълымэ кьащычлэп-лыкълы,

Къутэмэ джанэу джээнэ лэгуапэм

Ощхьыцэ минхэр щызэрэ-утэкълыхь.

Унэгъу зэлагъэ икьутэмабэ, А чьыг-чъыгай, кьэсэгъэ-лэгъу:

Лушыгъэу пхэлъым щыщ горэ маба

Лозэ кьысэти, насып сфэгъэхьу:

Ар сэлэ шьхьякълэ, сищылэ-ныгъэ

Къыщыгъэшлагъэр боу мэкълэ дэд.

Псы куу хьалэлэу джэа уи-лушыгъэ

Къыспэгъокълынэу санэкълэ кьэт.

Тамэр зэкълэщи, кьещажь орэдэр,

Зэгорэм ащи седэлу-гъагъ.

Бгъэгъулэ лъапсэм тарихъ зэ-хэтыр

Сигъэшлэ лъапсэ щегъэ-кълугъагъ.

Гьэшлэрэ дэхагъэу ныбжыи мыкълодыжыштыр усаком иплъапл, чьыгаер «нэбзыцы кълымэ кьащычлэп-лыкълы», чьыг лэгуапэм ошхьыцэхэр щызэрэутэкълыхь, фэшъхьаф чьыплэ горэм ошхь былым чьыг тхьапэхэр лэгушъо щытырегъаох, нэмыкълэху кьэбзэныгъэ инрэ клочлэ убытыгъэ лъэшрэ зыщызэкълэжъэрэ цыфыгъэ гурышэм щылэныгъэ гупшысэ тэрэз хэхыгъэнымклэ «гьэшлэ сурэтхэр» лэпылэгъу мэхьу. А дэхагъэр зылэгъоу, ыгучлэ нэсэу зэхэзышлэрэ усаком дунаишхор ланплклэ ыубыты шлоигъу. Ары шьхьяем, неплэ пытэу дунаим

утетэу кьыпщэхьуми, неущ плъакъо клэзыутынэу, угу кьэ-зыгъэцълыкълунэу щылэр маклэп, шлури зепхьанэу птамэ теплъхьагъэмэ, шэбзэщэ дыджклэ ащ кьеонхэу щылэр ланклэ пфэ-лэтытэштэп. Арэу зыхьукълэ, цыфыгъэ осэ ин зыдзэылыгъ гурышэхэр кьэухьумэгъэнхэм, гьэпытэгъэнхэм фэшл, ахэм кьакъоуцон кьуачлэрэ акъылрэ ищыклагъэх. Чьыгаер дахэ, ины, уеплъымэ, гур кьелэты, ау лъэ-клэу илэр итеплэ закьоп, зыгъэрэхьатэу, зымыгъэгумэкълэу чьыгым акъылэу, шлэныгъэу, пы-тэгъэ-клочлэшлоу ыпкь хэлъыр ары. «Лушыгъэу пхэлъым щыщ горэ кьысэт» усаком ело. Лу-шыгъэу, гулытэныгъэу чьыгаем пкьырылэмэ охьтабэ кьаубы-ты, ар зы цыф игъашлэкълэ, зы лъэкълэ итарихькълэ кьэуубытын плъэкълыштэп. Чьыгаем иныбжъ-тарихъ лъэпкьым кьырыкълэгъэ тарихьыр, насыпыр итхагъэхэу мэхьу («тарихъ зэхэтыр сигъэ-шлэ лъапсэ щегъэкълугъагъ»). Джары философскэ лирикэ зыфалорэр — дунаим идэхагъэрэ иакъылыгъэ-лушыгъэрэ усаком уигъэлъэгъунэу кьызы-хихьырэр. Ар щымылэмэ, сурэт горэм иклэху фэдэу философскэ гьэсэпэтхьыдэ цыкълу сатырэ заулэ зэрипхынышъ, «мары, еплъ, гупшысэ шьхьялэм» ыло-нышъ, ащ шлоклэу ышлэн зэрэ-щымылэр усаком ежъ-ежырэрэ кьеушыхьаты. Ар анахьэу зы-гъэпсыклэхэр усэ сэмэркьэу-дэ-хьашхынхэр ары.

Ари шылклэ шьхьяфэу, шьо-шэ гьэнэфагъэу усэн локълым хэт. Ау философскэ усэн лэныкълор нэфэшъхьаф, гьусэныгъэ ахэм зэдашлэрэп, мэхьанэхэмклэ зэпэб-лагъэ хьухэуи урехьыллэ. Щы-лэныгъэр, лъэхьаньр куоу зэхэ-зыфырэ сурэт-гупшысэхэм ахэфызыкълыгъэ, ащыпытэгъэ зэфэхьысыжъ философскэ лири-кэр. Джэ зигугъу кьэсшлынэу хэхыгъэ усэмэ (тхыгъэ пстэу-ми уатегушылэн амал зэрэщы-мылэм фэшл, дэгъу пстэу-ми анахь дэгъужьхэр кьахэхыхь) узэрэплъыштымклэ, лэкълэ дэ-хагъэу, сурэтэу, нэфынэу ахэ-лэу гупшысэм ыпэ кьэжъэхэ фэдэу кьыпщэхьу. «Кълэцълы-кълум шыхэр агъэпскълыхь», «Сэ-нэшлы уахьт», мыхэмэ язакълэп.

Дунаир плъэгъун плъэкълыным усэн локълымклэ мэхьанэшхо ил («олахьэ тлэгъугъэр бэм, ау пылыр тлэгъугъэмэи кьэсшлэ-жъэрэп», шьугу кьэкълыжын фае а басэр), неплэр мафэм кьушъ-хьэм, мэзым, хэт ышлэра, дунаим анахь дахэм хэгъэти, зылу-пэ ре-мычъэкълынхэр, ыжэ кьышлу-дэзэу гушылэ дахэ кьэзымы-лошгун ладжи щыл. Дунаишхор, идэхагъэ шыклагъэ фэмьыбоу, зы нэплэгъукълэ, зы гуфалпэкълэ кьэуубытыныр зэкълэми кьадэ-хьурэп.

Модэ слэгъурэр сыдэу даха! Тыгъэр огуи цыхэкълукълы.

Псыхьо клэим, нэпкьы лъа-гэм

Шы щыщ макъэр кьыдэ-лукълы.

ЩЭШЛЭ Казбек. Филологиеи шлэныгъэ-хэмклэ доктор. (Джыри кьыкълэыкълочит).

КІэлэцЫкІлүхэм якъэуэхьумэн и Дунэе мафэ ипэгьокІэу

Къаферэпс ренэу тыгъэр!

КІэлэцЫкІлүхэм якъэуэхьумэн и Дунэе мафэ игъэкІотыгъэу Адыгэ Республикэм шыхагъэунэфыкІышт. Фестиваль-зэнэкъокъухэр, концертхэр ансамблэу «Налмэсым» и Унэ, къэлэ парк дэхьапІэм ащыкІоштых. Республикэ стадионэу «Юностым» футбол клубэу «Шьо Іэгуаом» икІлэху ешІэгъухэр Адыгеим иныбжыкІэ командэхэм зэдырІэлэштых.

Фестивалэу «Къытферэпс ренэу тыгъэр» зыфІорэм искусствэхэмкІэ КІэлэцЫкІлү еджапІэхэм зашчыгъасэхэу яшІэныгъэкІэ нахъ къахэщыхэрэр къырагъэблэгъагъэх. НыбжыкІэхэм ордэ къаІошт, къэшъоштых, те-

атралынэ искусствэхэмкІэ яІэпІэсэныгъэ къагъэлъэгъошт, сурэтышІхэм ясэнаушчыгъэ аулгъэкІунэу амалышлүхэр яІэштых. Къэгъэлъэгъонхэр Мыекъуапэ къышчызІауахыштых. ЗыгъэпсэфыпІэ парк дэхьапІэм

сыхьатыр 12-м шаублэшт концертным ныбжыкІабэ хэлэжъэшт.

«Налмэсым» и Унэ мэфкІ зэхахьэр шыгъагъэкІотэшт. Къэрэщэе-Щэрджэсым и Адыгэ-Хьэблэ район иансамблэу «Ридадэр», Адыгеим иансамблэу «Мыекъуапэ инэфыльэхэр», Мыекъуапэ и ДШИ-І-м икІэлэеджакІохэр, зэнэкъокъухэм лауреат ащыхьугъэхэр хэлэжъэштых. НыбжыкІэхэу Быжъ Даринэ, Шумэн БисІьан, Александр Грюнер, Къадэ Алай, Ешыгоо Аскер, Джэнчэтэ Салбий, Агъырджэнэкъо Ибрахьимэ, Щыкъ Фаризэт, нэмыкІхэми тядІушт.

Ахэр оредылох, пшынаох.

КІэлэцЫкІлүхэр неущ алгъэ зытеуцохэкІэ КІэлэегъаджэ, врач, экономист, летчик, дзэм икъулыкъушІэ хьуштых. Сьд фэдэ сэнэхьат къыхахыштми, хэгъэгум, обществэм ящыкІэгъэ цыфхэу шыІэныгъэм хэхьаштых. АР-м культурэмкІэ и Министерствэ зэхыщэрэ мэфкІ зэхахьэхэр гъэшІэгъонэу кІоштых. «Ны-ты-хэр, нэнэжъ-тэтэжъхэр, КІэлэцЫкІлүмэ янеушрэ мафэ нахьышлү хьунэу фаехэр мэфкІым хэлэжъэнху рагъэблагъэх. Къаферэпс КІэлэцЫкІлүмэ ренэу тыгъэр, на-сыпышІоу шэрэІэх!

ТИЗІУКІЭГЪУ ГЪЭШІЭГЪОНХЭР

Ыпсэ зыхилъхьэрэр къетэжъы

Дунаим шыцІэрыло ансамблэу «Налмэсым» ихудожественнэ пащэу, Урысыем изаслуженнэ артистэу, Адыгеим инароднэ артистэу Къулэ Мухьамэд иубилей фэгъэхьыгъэ пчыхъзэхьэхэр республикэ филармонием шыкІуагъ. Краснодар краим, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Чэчэным, нэмыкІхэм къарыкІыгъэхэр, тиреспубликэ икьалэхэмрэ къуаджэхэмрэ ащыпсэхуэрэр зэІукІэм хэлэжъагъэх.

Адыгэ Республикэм культурэмкІэ иминистрэ игуадзэу ШьэуапІэкъо Аминэт министрствэм ыцІэкІэ юбиларым къыфэгъушІуагъ, шІуфэс тхылъымрэ адыгэ ашугэу Теуцожъ Цыгъо ыцІэкІэ агъэнэфэгъэ юбилей медалымрэ къыритыжыгъэх. Чэчэным культурэмкІэ и Министерствэ ыцІэкІэ Бетхан Музакаевымрэ Рустам Мелькеевымрэ республикэм культурэмкІэ и Министерствэ имедаль, республикэм ипащэ ишІухьафтын хэушъхьафыкІыгъэ къыфагъэшъошагъэх.

Зэхахьэм юбиларым къышчыфэгъушІуагъэх культурэмрэ искусствэмрэ яІофышІэхэу Сулеймэн

Юныс, ХьакІэкъо Алай, Шъхьэлэхъо Светланэ, Хьодэ Адамэ, ШхончбэшІэ Муратэ, Ацумыжъ Казбек, Тыгъужъ Фатимэ, Шагудж Казбек, Къулэ Мухьамэд икьоджэгъухэу Блащэпсынэ кыкІыгъэхэр, районым шыщхэр Кубань и Къэралыгъо Академическэ къзэкъ хор идиректорэу Анатолий Арэфьевыр, ащ ишъхьэгъусэу, «Налмэсым» къышчышъоштыгъэ Еленэ, ансамблэу «Кабардинкэм» ихудожественнэ пащэу Іэтэбий Игорь, нэмыкІхэри.

Пчыхъзэхьэхэр зезышъэгъэхэ АфэшІэгъо Фаинэрэ Сихьу Станиславрэ юбиларым фэклорэ шІуфэс тхыгъэхэм къяджагъэх, гушыІэ

фабэхэр къыфІауагъэх. Режиссерэу Сулеймэн Юныс ыгъэуцугъэ концертным ансамблэхэу «Налмэсыр», «Мыекъуапэ инэфыльэхэр» хэлэжъагъэх, Къулэ Мухьамэд

къэшъуакІэу ыгъэуцугъэхэр «Налмэсым» къышшыгъэх.

Юбиларым къыфэгъушІуагъэмэ зэрафэразэр зэхахьэм къышчыІуагъ.

КІЭЛЭЦЫКІУ ФУТБОЛЫР

ТекІоныгытІукІэ ыублагъ

Урысыем футболымкІэ иныбжыкІэ командэмэ язэнэкъокъу мыекъопэ «Зэкъошныгъэр» хэлажъэ. 1995-рэ ильэсым къэхъугъэ кІалэхэр зыхэт купэу тренерэу Александр Пахомкинынрэ зипащэр Къыблэ шьолъырым икьалэхэу Краснодар, Геленджик, Ермэлхьабл, нэмыкІхэм адешІэх.

Тифутолистхэр Геленджик шыІукІагъэх чыпІэ командэу «Олимпием», пчъагъэр 4:0-у текІоныгъэр къыдахыгъ. Ермэлхьаблэрэ Мыекъуапэрэ якІалэхэр тикьалэ шызедешІагъэх. Пчъагъэр 2:1-у Адыгеим иныбжыкІэмэ ешІэгъур къахьыгъ.

АР-м футболымкІэ и СДЮСШОР идиректор гуадзэу Пэнэшъу Мыхьамодэ зэрилгытэрэмкІэ, сэнаушчыгъэ зыхэлт

кІэлэеджакІохэр тикомандэ щешІэх. Тренерэу Александр Пахомкиным ыгъасэрэмэ ащыщхэр республикэм икомандэ шъхьаІэу «Зэкъошныгъэм» шІэхэу аш-тэнхэу уащыгугъы хьушт.

ТиныбжыкІэмэ язичэзыу зэІукІэгъу мэкъуогъум и 4-м тикьалэ шыкІошт. Славянск-на-Кубани икомандэ Мыекъуапэ къэкІошт.

НэкІубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЪ Нурбий.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдзыгъэкІырэр:
Адыгэ Республикэм лъапкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэхэр тилгъэкъэгъухэм адырІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи кьэбар жьугъэм иамалхэмкІэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестыанскэр, 236

Редактор шъхьаІэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр
АУЛБЭ РусІьан

Редактор шъхьаІэм игуадзэр —
пшъэдэкІыжъ зыхьырэ секретарыр
ХЪУРМЭ Хьусен

ПшъэдэкІыжъ зыхьырэ секретарыр
НЭПШІГЪУЙ
Заур

Редакциер зыдэшыІэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьаІэм иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-пшъэдэкІыжъ зыхьырэ секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зышаушыхьатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтын-хэмкІэ ыкІи зэлы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыпІэ гъэІоры-шанІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Зышыхауырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4285

Индексхэр
52161

52162

Зак. 1462

Хэутыным узчыкІэтхэнэу щыт уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
ЗышыкІэтхэгъэхэ уахьтэр
Сыхьатыр 18.00

Концертный зал «Налмэсым»
1 июня 2011 г. в 16.00

КОНЦЕРТ
посвященный Дню защиты детей
«СЧАСТЛИВОЕ ДЕТСТВО»

В концерте участвуют:
Общественный ансамбль танца «Ридад» Адыгэ-Хаблэского района Къэралыгъо Чэчэнтэе-Бэлъкъарым Галыкыи балетмейстер: А. Тынэ
Общественный музический ансамбль адыгского танца «Зори Майкопа» Руководитель: М. Кулов
Хореографический ансамбль Детской школы искусств №1 города Майкопа Руководитель: О. Москвина
Открытые воспитанники — лауреаты республиканских конкурсов

ВХОД БЕСПЛАТНЫЙ
г. Майкоп, ул. Красножелезнодорожная, 61